



Archeologienota

Gent Mariakerke, Beekstraat 5-9
aanpassing

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Gent Mariakerke, Beekstraat 5-9 aanpassing.
Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Alice-Jan Hellinx, Niels Janssens

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2025-0738

Plaats en datum

Evergem, 26 september 2025

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 3208
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	<i>1</i>
1.2	<i>Juridisch kader en onderzoekstraject</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Aanleiding</i>	<i>4</i>
1.4	<i>Huidige situatie en geplande werken</i>	<i>5</i>
1.4.1	Huidige situatie.....	5
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen.....	7
1.5	<i>Randvoorwaarden</i>	<i>9</i>
2	Bureauonderzoek.....	10
2.1	<i>Werkwijze en strategie</i>	<i>10</i>
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling.....	10
2.1.2	Onderzoeksvragen.....	10
2.1.3	Methoden en technieken	10
2.2	<i>Assessment</i>	<i>12</i>
2.2.1	Landschappelijk kader	12
2.2.2	Historisch kader	17
2.2.3	Cartografische bronnen.....	17
2.2.4	Orthofotografische bronnen.....	22
2.2.5	Archeologisch kader	22
2.3	<i>Synthese onderzoeksresultaten</i>	<i>30</i>
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	30
2.3.2	Archeologische verwachting	30
2.3.3	Syntheseplan.....	31
2.4	<i>Besluit.....</i>	<i>33</i>
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering.....	33
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	33
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode.....	34
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein.....	35
3	Samenvatting	37
4	Lijsten	38
4.1	<i>Figurenlijst.....</i>	<i>38</i>
4.2	<i>Plannenlijst.....</i>	<i>38</i>
4.3	<i>Tabellenlijst.....</i>	<i>38</i>
5	Bibliografie.....	39

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Gent Mariakerke, Beekstraat 5-9 aanpassing		
Ligging	Beekstraat 5-9, deelgemeente Mariakerke, gemeente Gent, provincie Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Gemeente Gent, Afdeling 27 (Drongen Afdeling 1), Sectie A, Percelen 1136g, 1138c, 1149g, 1149h en 1151a		
Coördinaten	Noordwest:	x: 100501,37	y: 196233,49
	Noordoost:	x: 100685,26	y: 196233,49
	Zuidwest:	x: 100501,37	y: 196000,05
	Zuidoost:	x: 100685,26	y: 196000,05
Oppervlakte plangebied	26.646 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	26.646 m ²		
Kartering gewestplan	Woongebieden (0100) en parkgebieden (0500)		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2025-0738		
Bureauonderzoek	Projectcode	2025I305	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba (OE/ERK/Archeoloog/2015/00020)	
	Betrokken actoren	Alice-Jan Hellinx (archeoloog) Niels Janssens (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen², tenzij anders vermeld.

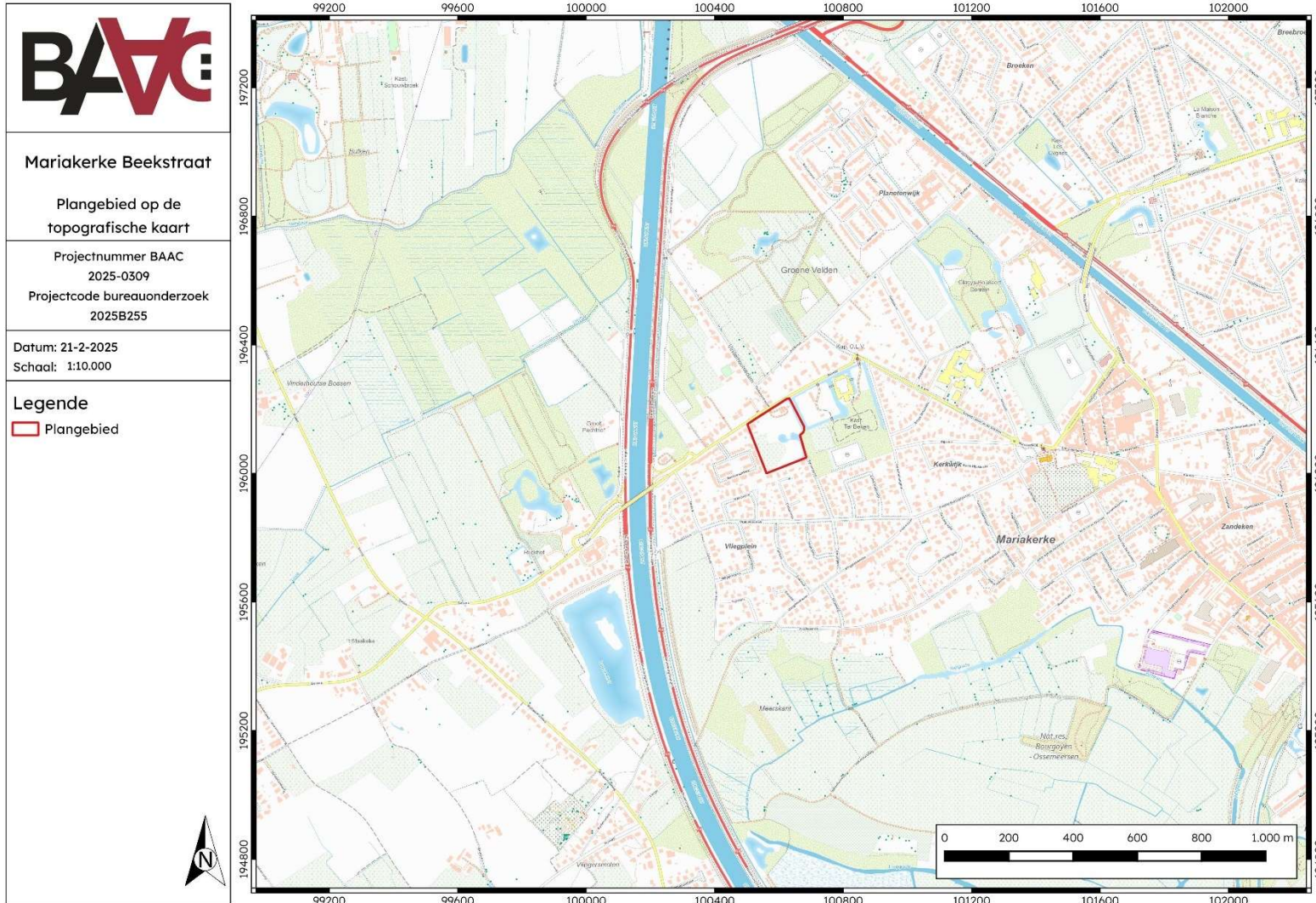
Deze archeologienota betreft een aanpassing van een archeologienota. De gebruikte codes op het kaartmateriaal (2025B255) alsook het projectnummer van BAAC (2025-0309) verwijzen naar deze oudere archeologienota.

In dit dossier is de code: 2025I305

In dit dossier is het BAAC-nummer: 2025-0738

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2025 - administratief, historisch, orthofotografisch

² DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 - geografisch



Plan 1: Plangebied op de topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 21/02/2025).



Plan 2: Plangebied op de kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 21/02/2025).

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een verkaveling met nieuwe wooneenheden gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, de nieuwe wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheid en omringende infrastructuur) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied Gent Mariakerke, Beekstraat 5-9 bedraagt 26.646 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een

archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal. Net ten oosten van het terrein zijn Kasteeldomein Ter Beken (ID10038) en een voormalige hoeve met boerenhuis en dienstgebouw uit de 18de eeuw (ID10619) beschermd.⁴

Aangezien het een verkavelingsvergunning betreft, het plangebied niet in een beschermde site of archeologisch vastgestelde zone ligt en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft meer dan 3.000 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

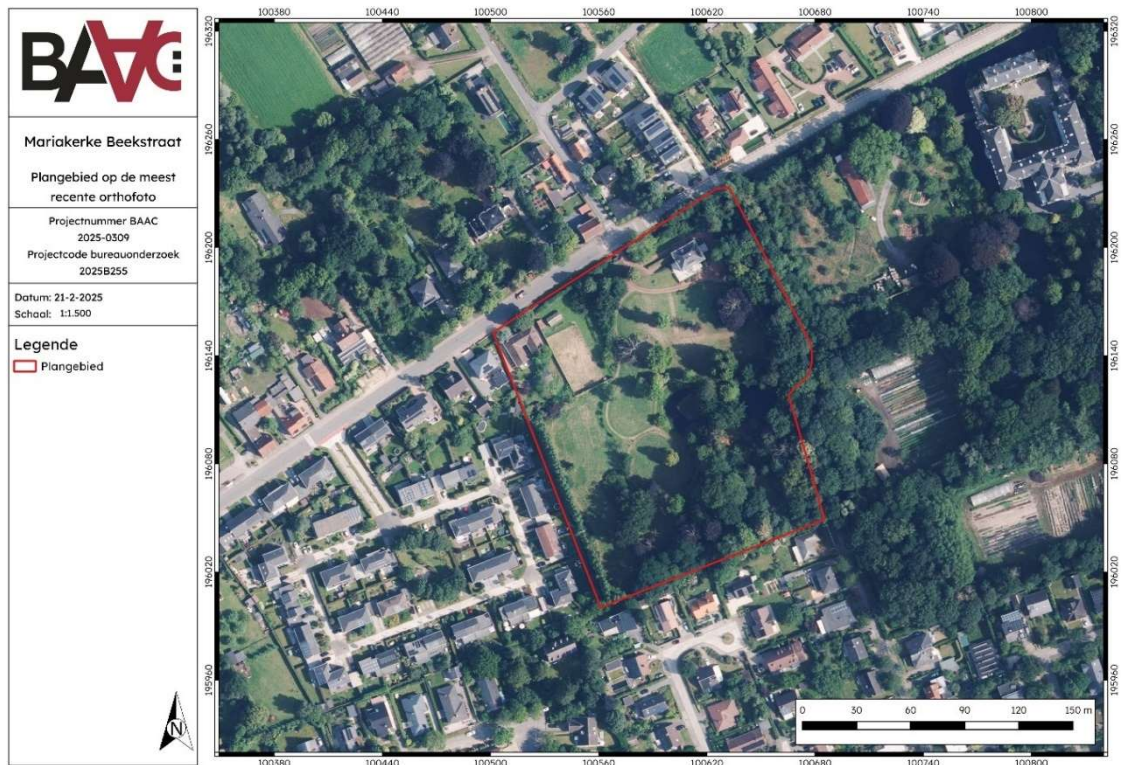
1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied beslaat enkele percelen langs de Beekstraat, iets ten westen van het centrum van Mariakerke (Plan 3). Het ligt in een relatief dichtbebouwde woonwijk. Het grootste deel van het terrein is momenteel in gebruik als tuin- of parkzone. Hier zijn grasvelden, zeer veel bomen, onverharde paden, enkele grachten en centraal een vijver te zien. Langs de straatzijde, in het noorden, zijn twee woningen met enkele bijgebouwen aanwezig. Naast de westelijke woning is een rechthoekige zone braakliggende grond op te merken, dit betreft een ontmanteld sportterrein.

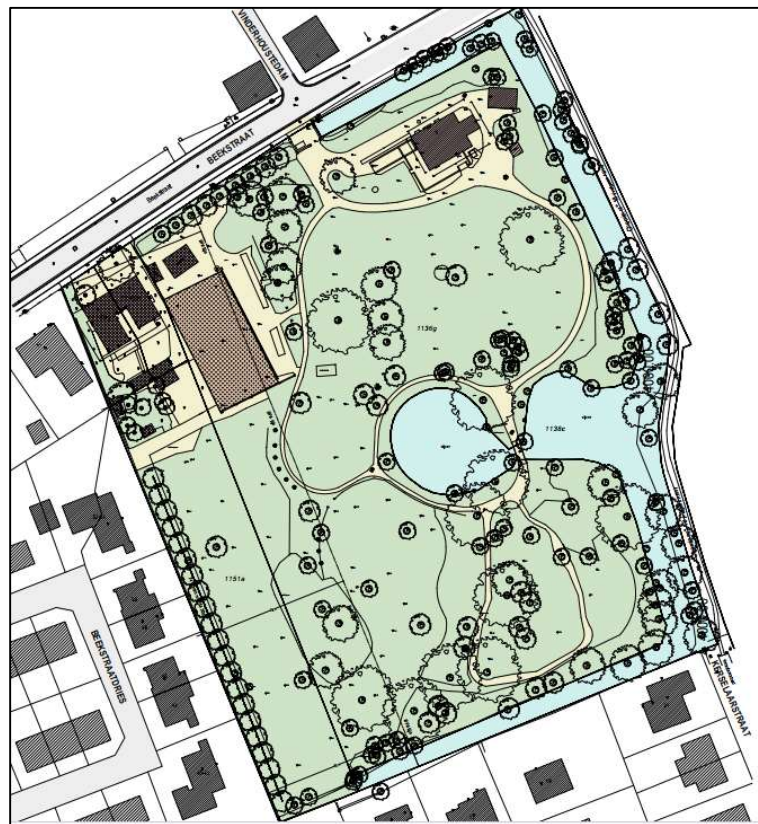
De aanleg van de woningen en mogelijk het sportterrein kunnen de ondergrond reeds plaatselijk verstoord hebben. Het is op dit moment echter onduidelijk of dit gebeurd is en in welke mate de bodem dan geroerd is. Binnen de rest van het terrein zijn op basis van deze informatie, geen verstoringen te verwachten.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025b

⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025



Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto uit 2024 (digitaal; 1:1; 21/02/2025).



Figuur 1: Bestaande toestand.⁵

⁵ Plan angebracht door initiatiefnemer.

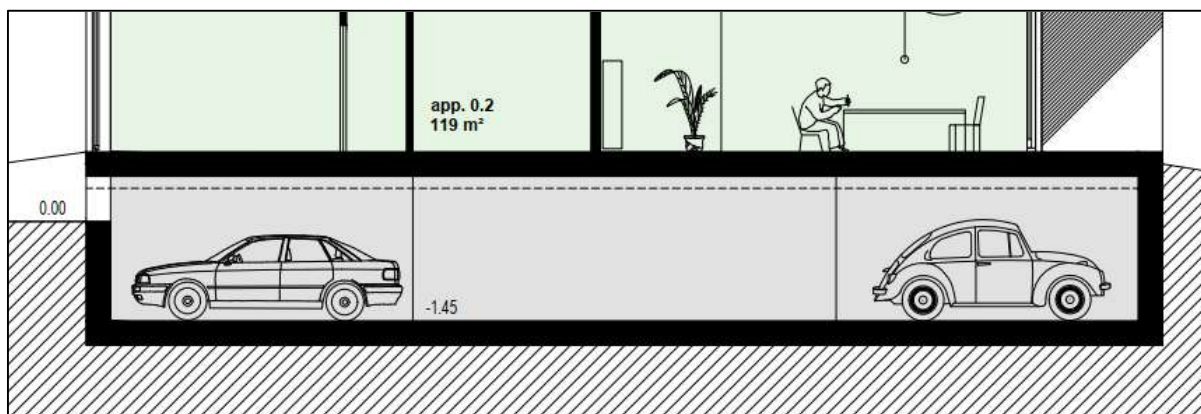
1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

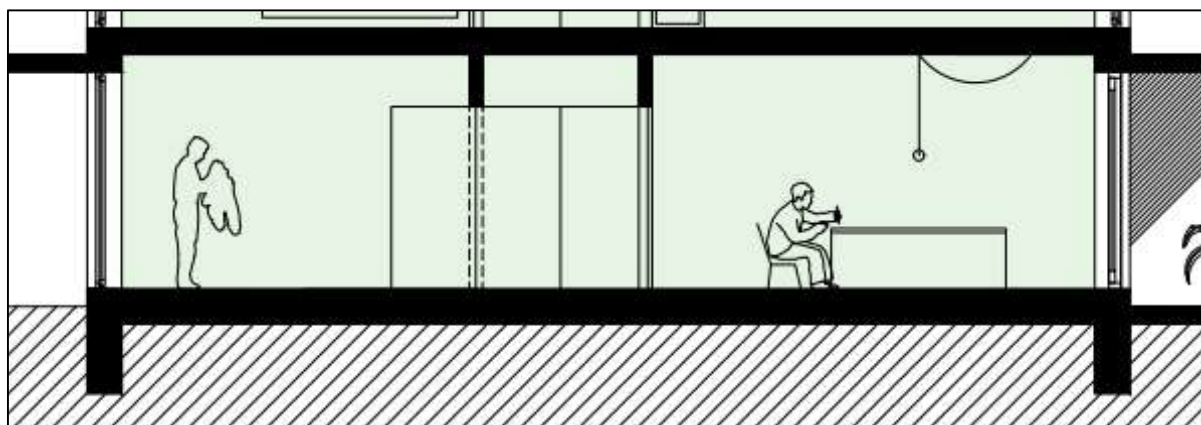
De opdrachtgever voorziet op het terrein een verkaveling. Deze zal volledig plaatsvinden in de meest westelijke zone van het plangebied. Het gehele oostelijke deel, inclusief de daar bestaande woning nummer 5, bomen, grachten, vijver en wandelpaden, blijven behouden in de oorspronkelijke staat. Ook in de westelijke zone blijven de meeste (hoogstammige) bomen, zoals op de grens met de burens behouden. Het bestaande groene karakter van de percelen blijft zo behouden (Figuur 5).

In een eerste fase dient de huidige bebouwing op nummer 7 en 9 gesloopt te worden, nadien wordt gestart met de nieuwbouw. Ook een beperkt aantal bomen moeten gerooid worden. Er worden drie aparte bouwvolumes met een collectieve tuin gebouwd. De nieuwe tuin zal aansluitend op het nabijgelegen park in het oostelijk deel.

Het bouwblok langs de straatzijde wordt onderkelderd om te voorzien in voldoende parkeerplaatsen. Deze wordt tot ongeveer 1,5 m onder het maaiveld ingepland (Figuur 2).



Figuur 2: Doorsnede van het bouwblok langs de straatzijde; half onderkelderd.⁶



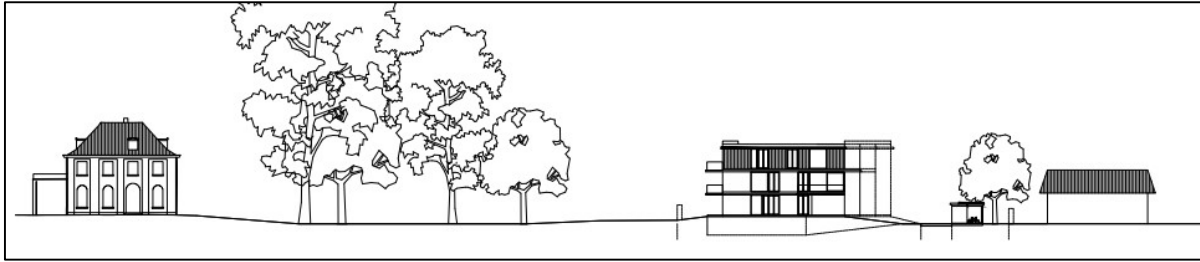
Figuur 3: Doorsnede bouwblok zonder kelder.⁷

⁶ Plan angebracht door initiatiefnemer.

⁷ Plan angebracht door initiatiefnemer.

Er wordt een inrit voorzien in betonstraatstenen en op privaat domein worden enkele parkeerplaatsen voorzien. Achteraan in de tuin zal een wadi van ongeveer 50 cm diep komen. Verder zal voorzien worden in verdere groenaanleg en ruimtes voor collectieve voorzieningen (fietsstalling, vuilnis,...) (Figuur 4).

Aangezien het om een verkavelingsaanvraag gaat, wordt uitgegaan van een volledige versterking van het terrein binnen de contour van de verkaveling en is er bijgevolg een impact op het bodemarchief. De interne indeling van de inplantingen heeft verder geen invloed op deze impactanalyse.



Figuur 4: Terreindoorsnede bestaande woning, parkzone, wegenis, nieuw bouwblok en paviljoen.⁸

⁸ Plan angebracht door initiatiefnemer.



Figuur 5: Inplantingsplan verkaveling: alleen in het westelijke deel zijn werken in kader van de verkaveling gepland.⁹

1.5 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen en enkele bomen op het terrein staan die moeten gesloopt en gerooid worden, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen, uitgevoerd dient te worden.

⁹ Plan angebracht door initiatiefnemer.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methodes en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten, afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹⁰ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen¹¹, tenzij anders vermeld.

¹⁰ GEOPUNT VLAANDEREN 2025 – administratief, historisch, orthofotografisch

¹¹ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 – geografisch

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal (afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹²). Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart¹³
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹² GEOPUNT VLAANDEREN 2025 – administratief, historisch, orthofotografisch

¹³ CAI 2025

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

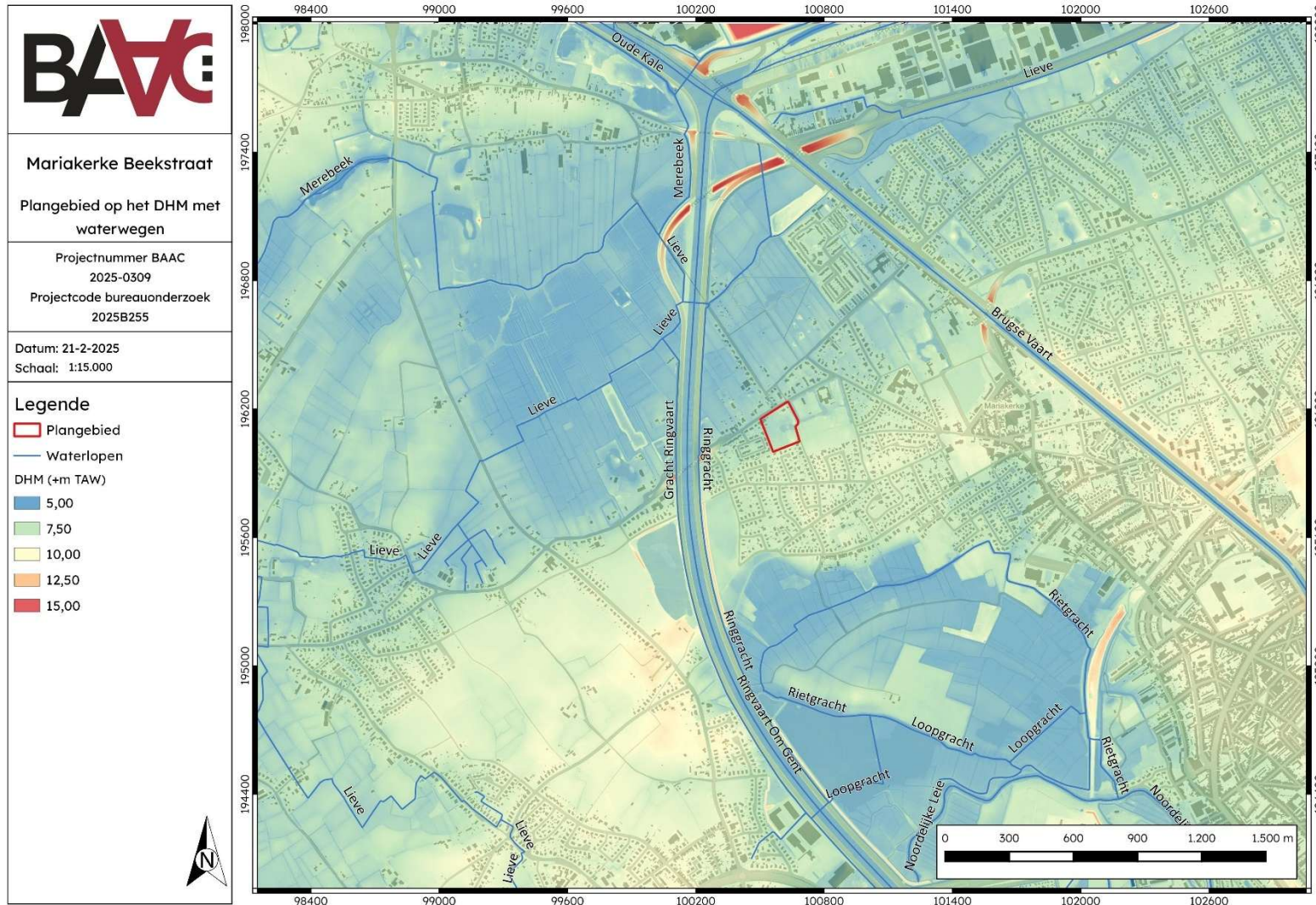
2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

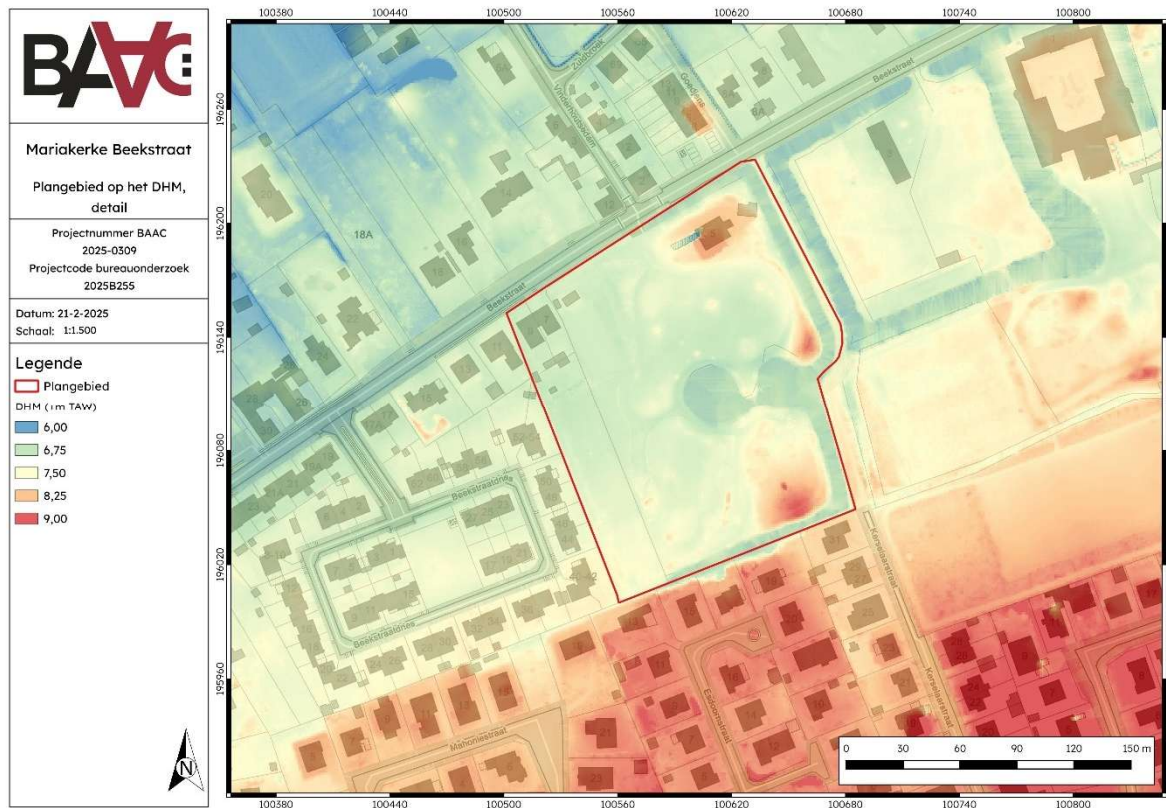
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen aan de Beekstraat, in een bebouwde woonwijk ten noordwesten van de dorpskern van Mariakerke, een deelgemeente van Gent. Het grenst in het oosten aan Wondelgem, in het zuiden aan Gent, in het westen aan Drongen, in het noordwesten aan Vinderhoute (deelgemeente van Lievegem) en in het noorden aan Evergem. Het noorden van het plangebied grenst dus aan de Beekstraat. De andere zijden sluiten aan op tuinen en parkgebied. Ten oosten is de omgrachting van het Kasteel Ter Beken zichtbaar.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) in een eerder laaggelegen gebied tussen +5,75 m en +10,97 m TAW (Plan 4). Het situeert zich op de overgang tussen laaggelegen zones doorsneden door verschillende waterlopen (meersen) en een hogere oost-west gerichte rug waar de dorpskern van Mariakerke op ligt. Het plangebied zelf is vrij vlak, de hoogtes liggen tussen +6,66 m en +8,38 m TAW (Plan 5). Zowel het noordoostelijke huis en de zuidoostelijke zone liggen iets hoger, de poel en grachten situeren zich iets lager binnen het omringende terrein.

Het plangebied situeert zich tussen de Brugse Vaart en de Ringgracht. Natuurlijke waterlopen in de omgeving zijn de Lieve, de Merebeek en de Rietgracht.



Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:250; 21/02/2025).



Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel, detail (digitaal; 1:250; 21/02/2025).

Landschappelijke situering

Het plangebied ligt volgens de traditionele landschappenkaart in de zandleem- en leemstreek, net ten zuiden van de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.¹⁴

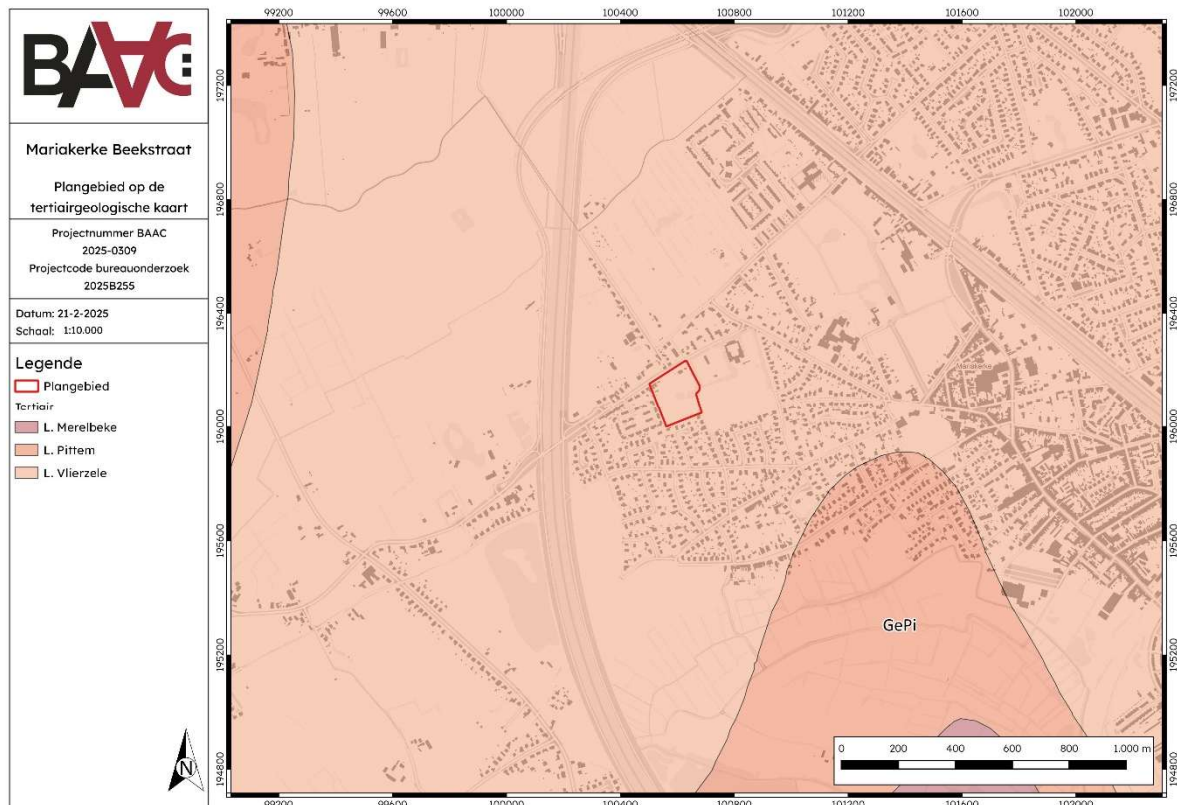
Door de aanleg van de R4, het industrieterrein en de gegraven Ringvaart is het oorspronkelijke landschap rondom Mariakerke zeer sterk gewijzigd. Vroeger was het gebied gelegen in de Kalemeersen, waarin de Durme/Kale en de Lieve stroomden. De Kale werd echter opgenomen in de Ringvaart en de Lieve – ooit de verbinding van Gent met het Zwin en dus de Noordzee – is verworden tot niet meer dan een gracht naast de R4.

De Kalemeersen verdwenen onder de opgespoten gronden van de R4 en de industriezone langsheen de Ringvaart. De Kalemeersen zijn hierdoor niet meer herkenbaar op het digitale hoogtemodel. Wel is duidelijk dat het plangebied in een vlak, eerder laag gebied gelegen is, gevat tussen een hogere rug in het noorden waarop Belzele zich ontwikkelde, en een hogere rug in het zuiden waarop de dorpskern van Mariakerke zich vormde en een groot deel van Wondelgem is gelegen. Het bevindt zich tussen de Ringvaart en de Brugse Vaart.

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van het Lid van Vlierzele, deel van de Formatie van Gentbrugge (Plan 6). Dit bestaat uit groen tot grijsgroen fijn zand dat soms kleihoudend is. Plaatselijk komen dunnen zandsteenbankjes voor, de afzetting is verder ook glauconiet- en glimmerhoudend.

¹⁴ DE MOOR & MOSTAERT 1993



Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:250; 21/02/2025).

Quartair

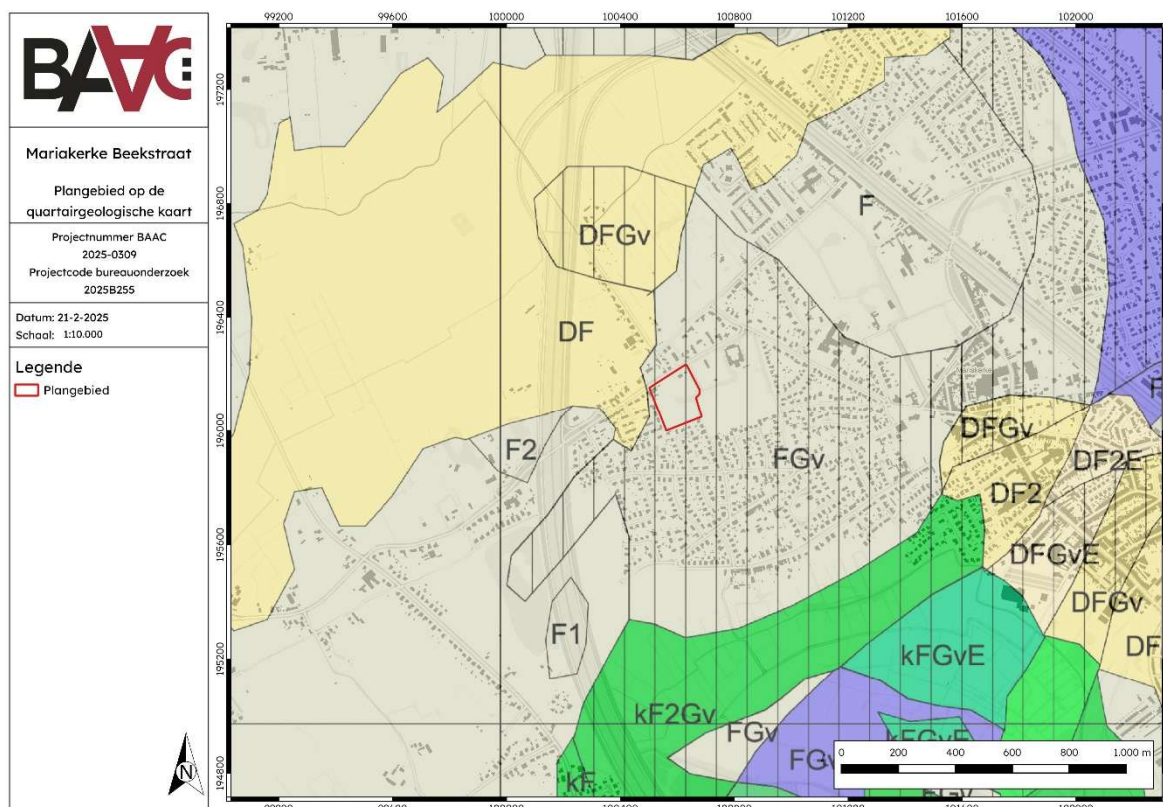
Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (Plan 7) is het plangebied gekarteerd als type FGv. De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

Onderaan zijn mogelijk oudere valleibodem-grinden uit het vroeg-weichseliaan aanwezig (Gv). Daarboven liggen grove fluviale afzettingen van het weichseliaan (G), de bovenste eolische afzettingen die rondom wel aangetroffen kunnen worden, ontbreken hier.

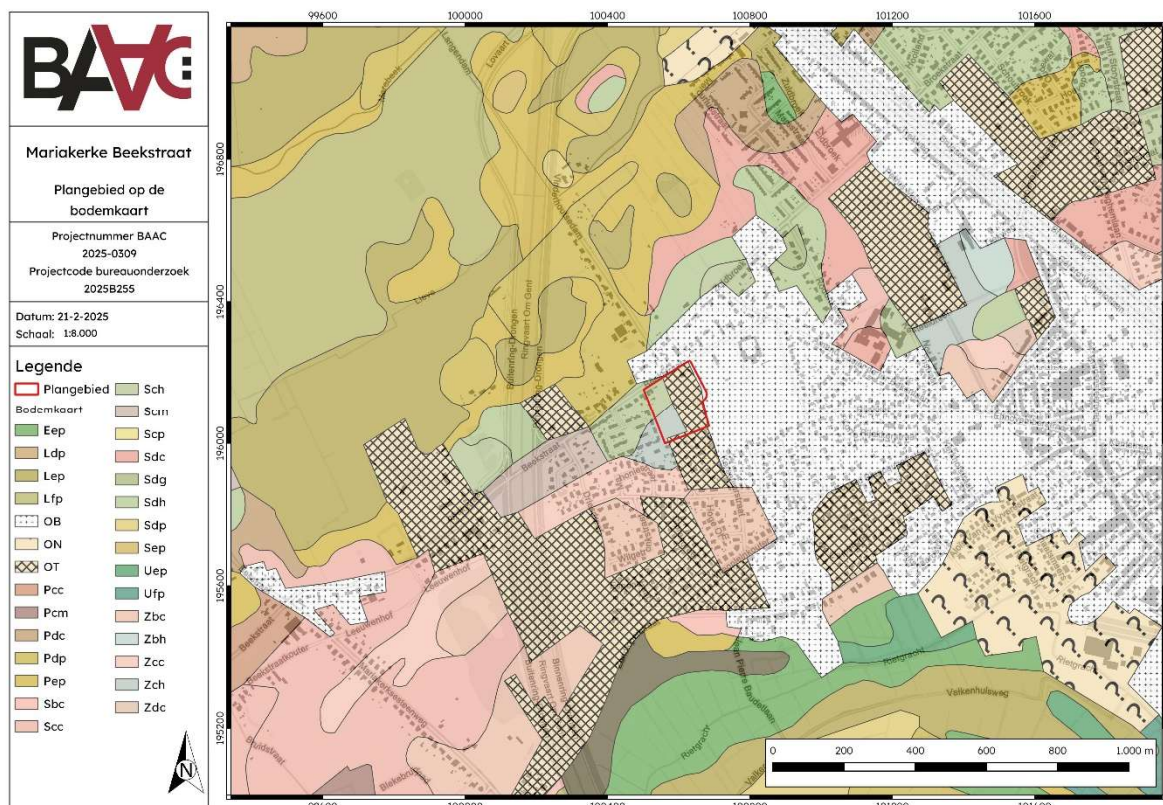
Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen (Plan 8) is de bodem in het plangebied gekarteerd als volgende types: OT, Sch en Zch. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat de bodemkaart opgemaakt werd voor de aanleg van de Ringvaart en de R4.

Het oostelijk deel van het terrein, waar de poel en grachten in verband met de vroegere omwalde hoeve liggen, worden gekarteerd als sterk vergraven gronden (OT). In het westen komen matig droge, zandbodems met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont (Sch) voor. In het uiterste noorden zijn het mogelijk iets lemigere zandbodems (Zch).



Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:250; 21/02/2025).



Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:250; 21/02/2025).

2.2.2 Historisch kader¹⁵

Het plangebied ligt in het buitengebied van de historische kern van Mariakerke. Dit is een nat gebied waar de Oude Kale met zijlopen stroomt, het oorspronkelijk verloop van de rivier met zijarmen in deze omgeving is moeilijk te reconstrueren. Mariakerke bevatte dertien heerlijkheden. De heerlijkheid Mariakerke was afhankelijk van de kasselrij van de Oudburg te Gent en kerkelijk van de Sint-Pietersabdij. In de vroege middeleeuwen en in de 16de eeuw vermoedelijk onder het geslacht van Raas van Gavere. Bij de afschaffing der heerlijkheden in 1787 was Theresia Maria de Coninck de laatste *vrouwe* van Mariakerke.

Tussen 1251 en 1269 werd de Lieve, een historisch binnenscheepvaartkanaal van Gent naar Damme en de voorloper van de Brugse Vaart gegraven. Over het gedeelte in de buurt van Gent is weinig informatie bewaard gebleven en er zijn ook geen historische kaarten voorhanden. In zuidoostelijke en noordwestelijke richting wordt de gemeente doorkruist door de Brugse Vaart, gedurende eeuwen de belangrijkste verkeersader. Deze werd aangelegd in het begin van de 17de eeuw, omdat na de vrede van Antwerpen in 1609 de Schelde voor scheepvaart uit Vlaanderen werd gesloten. De aanleg van de vaart veranderde de volledige waterhuishouding in en rondom het plangebied voor een tweede keer.

De bebouwing was vanaf de 17de eeuw dan ook geconcentreerd aan weerszijden van de vaart. De rechterzijde is echter totaal afgezonderd van de eigenlijke dorpskern met parochiekerk op de linkerzijde. De parallel lopende Rijksweg Gent-Brugge werd in 1952 verbreed tot een snelle verbindingsbaan met de kust. Een tweede belangrijke ingreep vond plaats in de jaren 1960 met het graven van de Ringvaart, thans de noordelijke begrenzing van de gemeente. Deze vaart moest een betere verbinding verzekeren van de Gentse haven met het waterwegennet van het binnenland meer bepaald de Brugse Vaart. De Kale en de Rietgracht vormden eertijds de natuurlijke begrenzingen ten westen en werden 1965 gedempt na de aanleg van de Ringvaart. De Lieve verdween bij de ophoging van het industrieterrein.

Naast het plangebied bevindt zich het Kasteel ter Beken. In 1516 behoorde het goed toe aan Gillis van der Beken. Nadien is het verschillende malen van eigenaar gewisseld. Het huidige kasteel dateert uit de 18de eeuw; in 1748 laat Karel-Willem, graaf d'Allegambe, markies van Auweghem, het oude landgoed slopen en het huidige kasteel optrekken. Tijdens de beide wereldoorlogen lijdt het kasteel veel schade onder de bezetting door de Duitse troepen en later door de Canadezen.

2.2.3 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart (Plan 9 en Plan 10) is de bebouwing in het gehucht *Beeck Straete* ten noordwesten van het centrum van Gent duidelijk te zien. Ten oosten van het plangebied situeert zich het Kasteel ter Beken, maar ook binnen het oostelijk deel van het terrein is een site met walgracht en in het zuiden een (moes)tuinzone aanwezig. Het westelijk gedeelte bestaat uit enkele woningen langs de straat met aanpalende tuinen en een stuk akkerland.

Het huidige stratenpatroon rondom het plangebied is reeds aanwezig. In de omgeving zijn nog enkele sites met walgracht weergegeven, buiten het gehucht betreft het een vrij landelijk

¹⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025α; ID14009

gebied waar grote grasvelden doorsneden met kleine waterlopen aangeduid staan. De Brugse Vaart is reeds gegraven en loopt iets ten noordoosten.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied worden op de Vandermaelenkaart (Plan 11) een gelijkaardige situatie afgebeeld. Het gehucht *Beekstraet* is langs de centrale straat bebouwd, ook het plangebied grenst hieraan. Binnen het terrein is in het noorden wat bebouwing te herkennen. De omwalde site staat nu weergegeven als verder onbenoemde *ferme* (F.me). Ten zuiden loopt een wandelpad. Het kasteel net ten oosten wordt weergegeven als *Chateau de Mr. Vanden Hecke*.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen (Plan 12) is de Beekstraat nu aangeduid als *Chemin Nr. 17* en de voetweg ten zuiden van het terrein als *Sentier Nr. 111*. De situatie binnen het plangebied zelf is ongewijzigd, in de noordelijke zone worden enkele woningen en bijgebouwen weergegeven. Verder is het gebied nu verdeeld in enkele percelen, die deels overeenkomen met de huidige situatie.

Topografische kaart (1939)

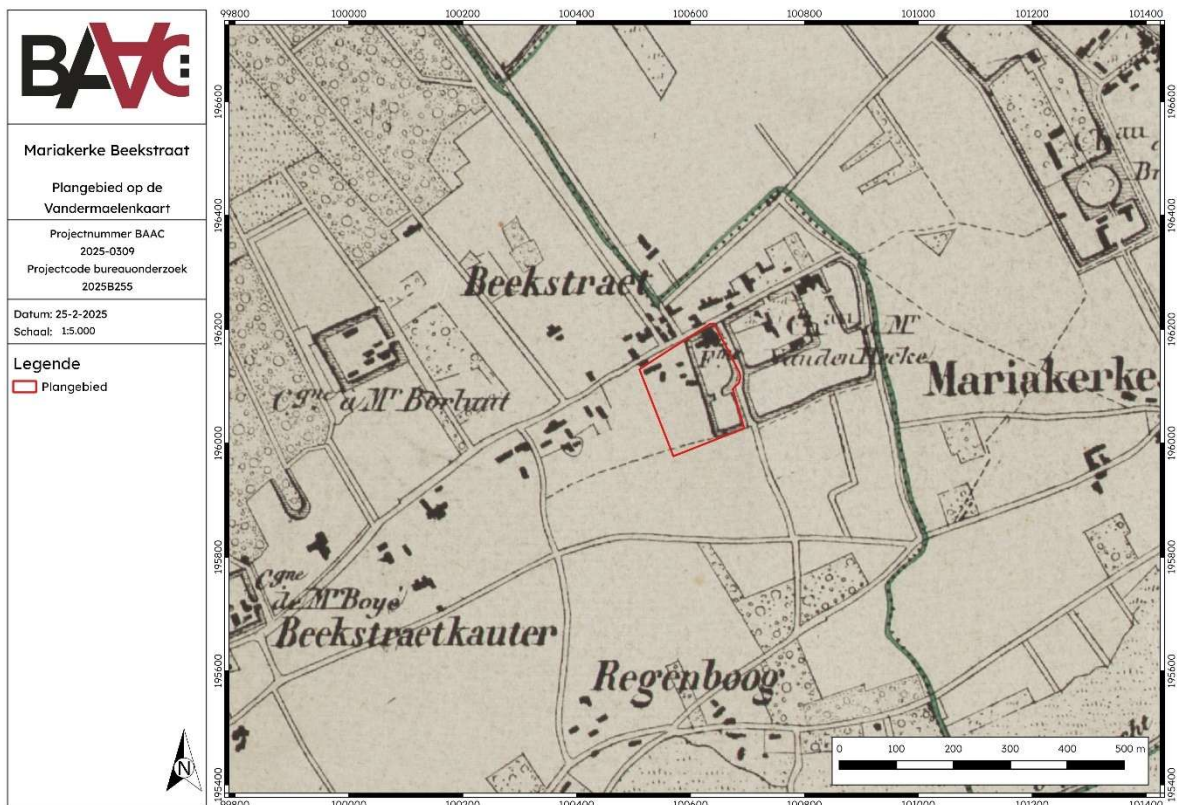
Deze kaart (Plan 13) toont niet meteen de bebouwing binnen het terrein, deze neemt sinds het begin van de 20ste eeuw ongeveer de huidige volumes aan. De kaart uit 1939 toont echter wel grote veranderingen in de omgrachting van de oudere gebouwen. Deze wordt duidelijk gedeeltelijk gedempt, zodat de westelijke gracht verdwijnt. Centraal binnen het gebied verschijnen twee poelen.



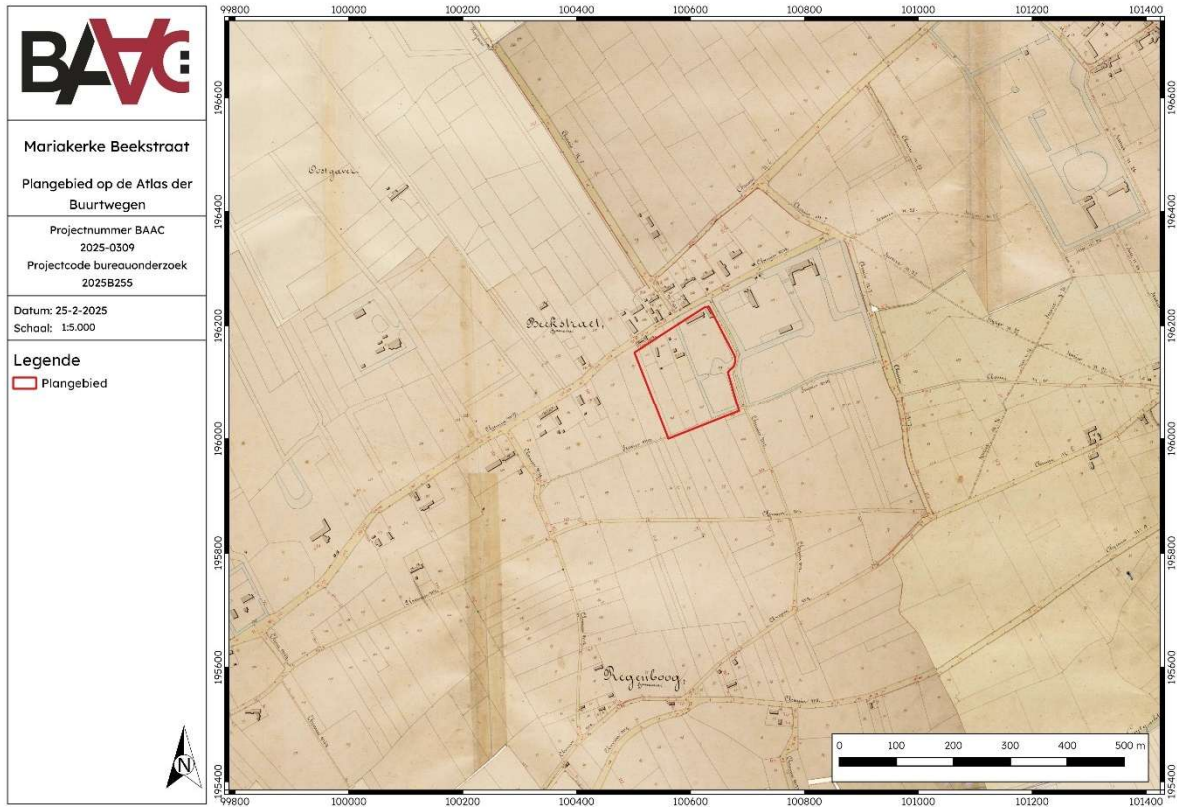
Plan 9: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 25/02/2025).



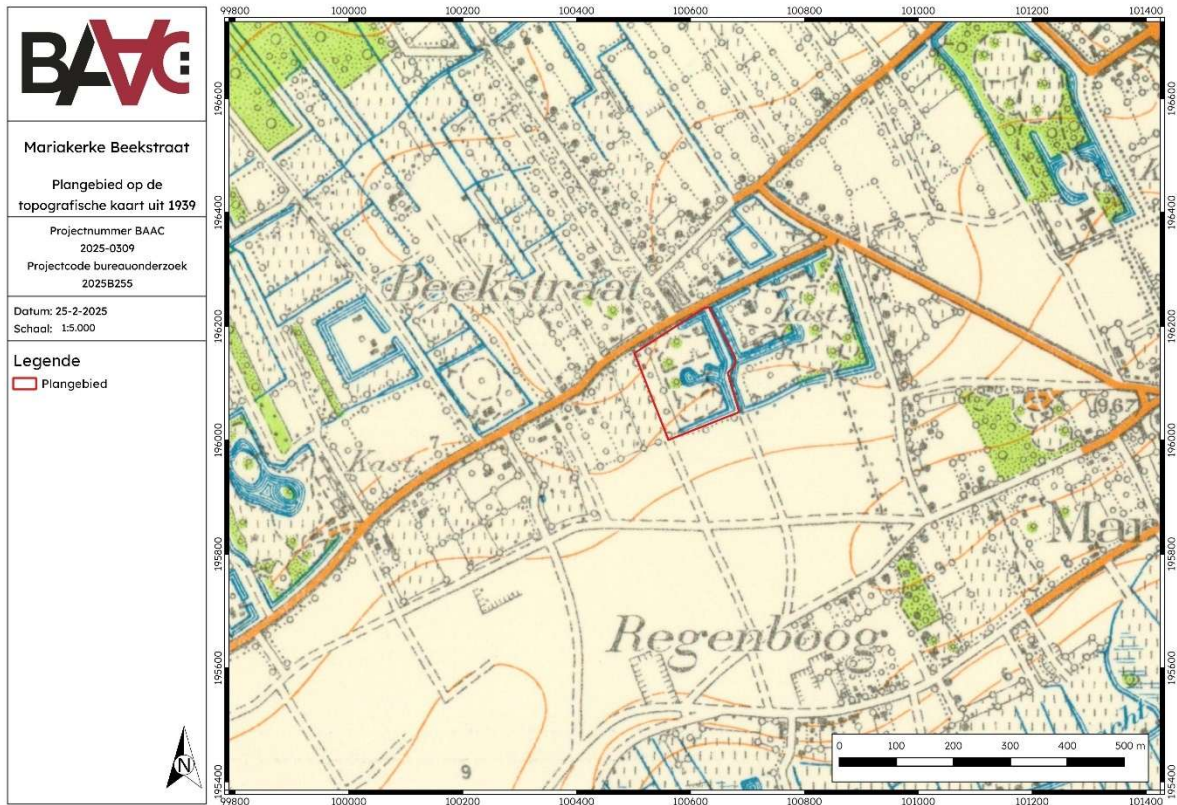
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart, detail (analoog; 1:25.000; 25/02/2025).



Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 25/02/2025).



Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 25/02/2025).

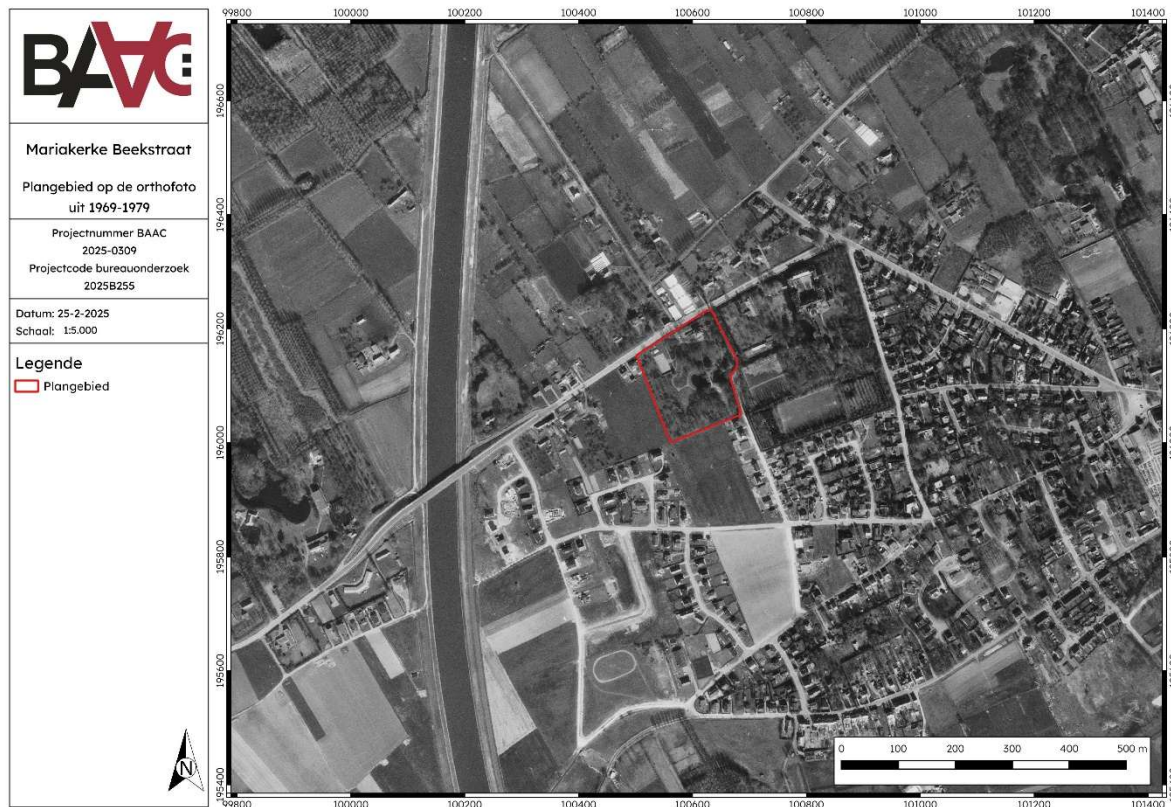


Plan 13: Plangebied op de topografische kaart uit 1939 (analoog; 1:10.000; 25/02/2025).

2.2.4 Orthofotografische bronnen

De orthofoto omstreeks 1969-1979 geeft een zeer gelijkaardig beeld als de laatste topografische kaart; de bebouwing situeert zich in het noorden langs de straat, de rest van het terrein is in gebruik als tuin- of parkzone en is sterk bebost. De restanten van de oude omgrachting en de poelen zijn ook aanwezig, hierrond zijn wandelpaden aangelegd. De grootste verandering - naast de toename aan bebouwing in de omgeving - is de aanleg van het sportveld in het noordwesten.

Vervolgens blijft de situatie binnen het plangebied tot op heden ongewijzigd.



Plan 14: Plangebied op de orthofoto uit 1969-1979 (analoog; 1:1; 25/02/2025).

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 15).¹⁶ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1).

¹⁶ CAI 2025

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het plangebied.¹⁷

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYOLOGIE	MATERIAAL	DATERING
32136	Valkenhuisweg I	Valkenhuisweg (Gent)	grondsporen	evaluerend terreinonderzoek	gebouwplattegronden		
32139	Bourgoyen-Valkenhuis	Drongen (Gent)	archeologische objecten	opgraving	kampplaatsen, munten, vondstenconcentraties	aardewerk	neolithicum, Romeinse tijd
32140	Regenboog	Drongen (Gent)	grondsporen	erfgoedonderzoek	vlakgraven, vondstenconcentraties	aardewerk, lithisch materiaal	metaaltijden, Romeinse tijd
32145	Stroomken	Drongen (Gent)	archeologische objecten	erfgoedonderzoek	vondstenconcentraties	aardewerk, lithisch materiaal	neolithicum
151239	Kasteel Ter Beken (WSH001)	Beekstraat 1 (Gent)	antropogeen reliëfverschil	kaartstudie, toevalsvondsten	losse vondsten, schansen, sites met walgracht		Romeinse tijd, 16de eeuw
151241	Kasteel van Mariakerke/ Claeys-Bouÿaert (WSH002)	Mariakerkeplein (Gent)	antropogeen reliëfverschil	kaartstudie	sites met walgracht		17de eeuw
151242	Walsite Coolman (WSH003)	Brugse vaart (Gent)	onbepaald	kaartstudie	sites met walgracht		17de eeuw
151243	Walsite Braem (WSH004)	Hoevepoort 11-15, 22 (Gent)	onbepaald	kaartstudie	sites met walgracht		16de eeuw
151244	Les Cygnes/Les Fougères (WSH005)	Groenestaakstraat 37 (Gent)	antropogeen reliëfverschil	kaartstudie	sites met walgracht		16de eeuw
151245	Kasteel Van Tieghem de ten Berghe (WSH006)	Paul van Tieghemlaan 2 (Gent)	antropogeen reliëfverschil	kaartstudie	landhuizen, sites met walgracht		17de eeuw, 18de eeuw
151249	Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk	Mariakerkeplein 2 (Gent)	monumentaal relict	kaartstudie	kerken, kerkhoven, sites met walgracht		volle en late middeleeuwen

¹⁷ CAI 2025

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYOLOGIE	MATERIAAL	DATERING
154036	Vliegersmolen Circulaire structuur 501	Drongen (Gent)	onbepaald	luchtfotografie	grafheuvels		
206463	Meerskant	Drongen (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie			
206464	Vliegersmolen- Bassebeke	Drongen (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie			
206465	Meerskant	Drongen (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie			
206482	(Beekstraat)	Beekstraat (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie	sites met walgracht		middeleeuwen
206485	Vliegersmolen- Bassebeke	Drongen (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie			
206504	Vliegersmolen- Bassebeke	Drongen (Gent)	archeologische relicten	luchtfotografie			
209018	Zuidbroek	Trekweg (Gent)	grondsporen	archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem			nieuwe tijd
217935	Brugsevaart I	Brugs vaart (Gent)	grondsporen				nieuwe tijd
222057	begraafplaats, Mariakerksesteenweg	Mariakerkse- steenweg (Gent)	grondsporen	archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	grachten (infrastructuur), paalsporen		Romeinse tijd
225562	Belegerings- kampement 1678	Gent (Gent)	onbepaald	kaartstudie	kampplaatsen		17de eeuw
980482	Gent Mariakerke Beekstraat 10	Beekstraat 10 (Gent)	grondsporen	archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, sleuvenonderzoek	kuilen		nieuwste tijd
981471	Galgenveld	Brugsesteenweg - Driepikkelstraat (Gent)	galgenveld	bureauonderzoek, kaartstudie	buitenbegraafplaatsen, executieplaatsen		middeleeuwen, nieuwe tijd

CAI ID	NAAM	LOCATIE	STRUCTUREN	GEBEURTENIS	TYOLOGIE	MATERIAAL	DATERING
982080	Speistraat	Speistraat (Gent)		archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, sleuvenonderzoek			
983191	Onze-Lieve-Vrouwkerk	Mariakerkeplein (Gent)	Muurresten, begravingen	archeologische opgravingen, fysisch-anthropologisch onderzoek, radiokoolstofdatering	inhumatiegraven, kerken, muurresten, nivelleringslagen, vloeren	bot (menselijk)	volle en late middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd
983880	Valkenhuisweg	Valkenhuisweg (Gent)		controle van werken			
984293	Groenestaakstraat I	Groenestaakstraat 34 (Gent)	munten, muurresten	toevalsvondsten	munten, muurresten	koper	derde kwart 17de eeuw
984324	Petrus Meirestraat	Petrus Meirestraat (Gent)	grondsporen	archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, sleuvenonderzoek	greppels, muurresten, perceelsgreppels	aardewerk	nieuwste tijd
990529	Gent Mariakerksesteenweg	Mariakerksesteenweg (Gent)	grondsporen	opgraving, palynologisch onderzoek, radiokoolstofdatering	brandrestengraven, gebouwplattegronden, grachten, (haard)kuilen, kringgreppels, militaire kampen, paalkuilen, waterputten, werktuigen	aardewerk, bot (menselijk), hout, metaal, vuursteen	mesolithicum, neolithicum, bronstijd, vroege ijzertijd, (midden-) Romeinse tijd

In de omgeving zijn een aantal archeologische waarden gekend. Uit de oudste tijden betreft het lithisch materiaal uit het neolithicum (CAI ID32145) en het mesolithicum aangetroffen tijdens een opgraving (CAI ID990529). Verder vermeld de CAI ook een toevalsvondst van aardewerk en lithisch materiaal vanaf het neolithicum tot de metaaltijden (CAI ID32139 en ID32140). Deze meldingen situeren zich allemaal op enige afstand van het plangebied, het gaat om zowel hoger als lagergelegen locaties in het landschap.

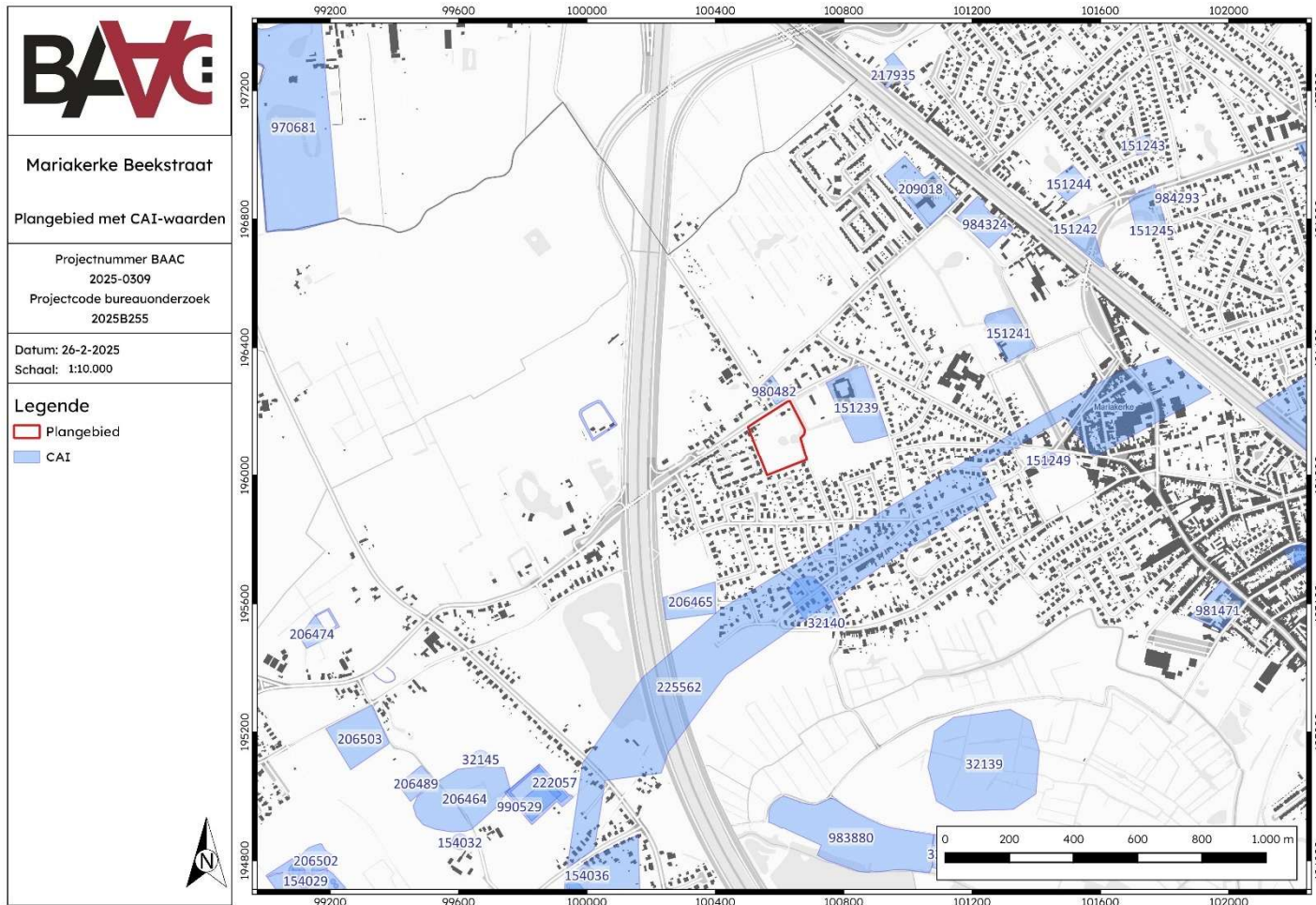
Uit de metaaltijden en de Romeinse periode zijn verder ook enkele meldingen gekend. Het betreft vondsten van aardewerk, ijzeren voorwerpen en glas (CAI ID32140); maar ook grondsporen zoals greppels en paalkuilen (CAI ID222057). De meest opmerkelijke vondst uit deze periode betreft het losse Romeinse aardewerk aangetroffen ter hoogte van het Kasteel ter Beken, net ten oosten van het plangebied (CAI ID151239).

Rondom werden op basis van luchtfotografie verschillende sites met walgracht gesitueerd (CAI ID151242, ID151243, ID151244, ID151245 en ID206482). Deze dateren voornamelijk uit de late middeleeuwen en de 16de-17de eeuw. Het Kasteel Ter Beken (CAI ID151239), meteen ten oosten van het plangebied kent een oorsprong in de 16de eeuw. Het betreft een meervoudige site met drie aaneensluitende vierkante omgrachtingen. In de 18de eeuw wordt het vervangen door het huidige kasteel. Het verderop gelegen Kasteel Claeys-Bouwaert (CAI ID151241) dateert uit de 17de eeuw, dit is een tweeledige site met vierkante omwalling en een aansluitende rechthoekige omwalling.

De volle en late middeleeuwen leverden ook enkele kerken met aanpalende kerkhoven (CAI ID151249 en ID983191) en de locatie van een galgenveld (CAI ID981471) op. Uit de 17de eeuw is ten slotte op korte afstand ten zuiden van het terrein, op de top van de heuvelrug, een belegeringskampement (CAI ID225562) gekend. Ook via luchtfotografie worden verschillende structuren of resten vermoed in de wijde omgeving, het gaat om een grafheuvel (CAI ID154036) en enkele voorlopig nog onbekende archeologische relicten (onder andere CAI ID206465 en ID206504).

In de omgeving werden enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd die reeds in de CAI werden opgenomen. Het betreft onder andere een proefsleuvenonderzoek uit 2016 (CAI ID209108) aan de Trekweg waar slechts enkele greppels en grachten uit de nieuwe tijd zijn aangetroffen. Ook aan de overzijde van de Beekstraat (CAI ID980482) werd een dergelijk veldonderzoek uitgevoerd, hier werden uitsluitend enkele kuilen uit de nieuwste tijd gevonden.

Besluitend kan gesteld worden dat in de ruime regio wel resten uit verschillende perioden gekend zijn, maar dat de nabije omgeving van het plangebied nog eerder ongekend is door een gebrek aan archeologisch onderzoek. Locaties met grondsporen en vondsten uit oudere perioden zijn nog niet vaak aangetroffen. Anderzijds kan de ligging op de overgang van een lagergelegen, natter gebied ook als minder aantrekkelijk beschouwd worden voor bewoning in de vroegere perioden. De omgeving wordt duidelijk vooral gekenmerkt door enkele sites met walgracht uit de late middeleeuwen en nieuwe tijden.



Plan 15: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart¹⁸ (digitaal; 1:250; 26/02/2025).

¹⁸ CAI 2025

Ander archeologisch onderzoek in de regio

In de nabije omgeving van het plangebied zijn reeds verschillende archeologienota's en nota's gekend. In de eerste plaats betreft het dossiers waarbij enkel een bureauonderzoek uitgevoerd werd en geen vervolgonderzoek geadviseerd werd. Dit gebeurde vanwege de reeds gekende verstoringen of de relatief beperkte verstoringdieptes van de geplande werken, waardoor geen kennispotentieel aanwezig was.

Enkele andere onderzoeken eindigden na een veldtoets in de vorm van proefsleuven, zoals bijvoorbeeld aan de overzijde van de Beekstraat (AN ID12503 en N ID15899) of de Vinderhoutsedam (AN ID28975 en N UD32206). Hierbij werden dan geen relevante sporen ontdekt en was verder onderzoek niet meer nodig.

Al bij al is het onderzoek in de omgeving tot op heden vrij beperkt. Het bleek bovendien nog niet nodig om een opgraving uit te voeren, dit lijkt eerder een gevolg van beperkt archeologisch onderzoek dan de afwezigheid van archeologische resten in deze regio.

Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio.¹⁹

TYPE	ID	NAAM	GEEN MAATREGELEN	UITGESTELD VOORONDERZOEK
AN	4906	Vooronderzoek Gent Zuidbroek (publieke ruimte)	X	
AN	4907	Vooronderzoek Gent Zuidbroek (woningen)	X	
AN	10127	Vooronderzoek Gent Portaal Leeuwenhof	X	
AN	12503	Vooronderzoek Gent Mariakerke Beekstraat 10		X
N	15899	Vooronderzoek Gent Mariakerke Beekstraat 10	X	
AN	19077	Vooronderzoek Gent Mariakerke Petrus Meirestraat		X
N	24010	Vooronderzoek Gent Mariakerke Petrus Meirestraat	X	
AN	19789	Vooronderzoek Gent Brugsevaart N9		X
N	20572	Vooronderzoek Gent Brugsevaart N9	X	
AN	28975	Vooronderzoek Gent Vinderhoutse Bossen Recreatieve Structuren		X
AN	29554	Vooronderzoek Gent Vinderhoutsedam	X	
N	32206	Vooronderzoek Gent Vinderhoutse Bossen Recreatieve Structuren	X	

¹⁹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025



Plan 16: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's²⁰ (digitaal; 1:250; 26/02/2025).

²⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2025

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied is gelegen aan de Beekstraat, in een bebouwde woonwijk ten noordwesten van de dorpskern van Mariakerke. Meteen ten oosten is de omgrachting van het Kasteel Ter Beken zichtbaar. De omgeving rond het projectgebied situeert zich op de overgang tussen laaggelegen zones doorsneden door verschillende waterlopen (meersen) en een hogere oost-west gerichte rug waar de dorpskern van Mariakerke op ligt.

Op de oudste historische kaarten is binnen het oostelijk deel van het terrein een site met walgracht en in het zuiden een (moes)tuinzone aanwezig. Ook het westelijke deel bestaat sinds dan uit enkele woningen langs de straat met aanpalende tuinen en een stuk akkerland. De daaropvolgende historische kaarten tonen meerdere fasen van bebouwing. Deze is te kaderen in een reeks hoeves langs deze zijde van de Beekstraat. Bij het begin van de 20ste eeuw krijgt het plangebied zijn huidige invulling. De omgrachtingen worden in deze periode ook deels gedempt, waardoor centraal twee poelen verschijnen. Het huidige stratenpatroon rondom het plangebied wordt ook sinds de 18de eeuw op de kaarten weergegeven.

Op basis van deze informatie lijkt het bodembestand mogelijk aangetast, zeker ter hoogte van de grachten en de verschillende bouwfases van de woningen zal de oorspronkelijke bodem verdwenen zijn. Er wordt echter verwacht dat deze ingrepen vrij plaatselijk zijn. In de zuidelijke tuin- en parkzone worden geen grootschalige verstoringen verwacht.

2.3.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er weinig voorhanden wat betreft historische of archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. Resten uit deze perioden zijn sporadisch gekend in de ruime omgeving, maar het betreft vaak losse of toevalsvondsten. Nederzettingen of sites zijn nog niet gekend, de regio van het plangebied lijkt archeologisch eerder ongekend door het gebrek aan onderzoek. Anderzijds kan door de situering op een lage rug in de meersen rond de stad Gent de archeologische verwachting voor deze perioden als gematigd geschetst worden. Ook voor de middeleeuwen geldt dezelfde redenering en een gematigde verwachting op sporen en resten.

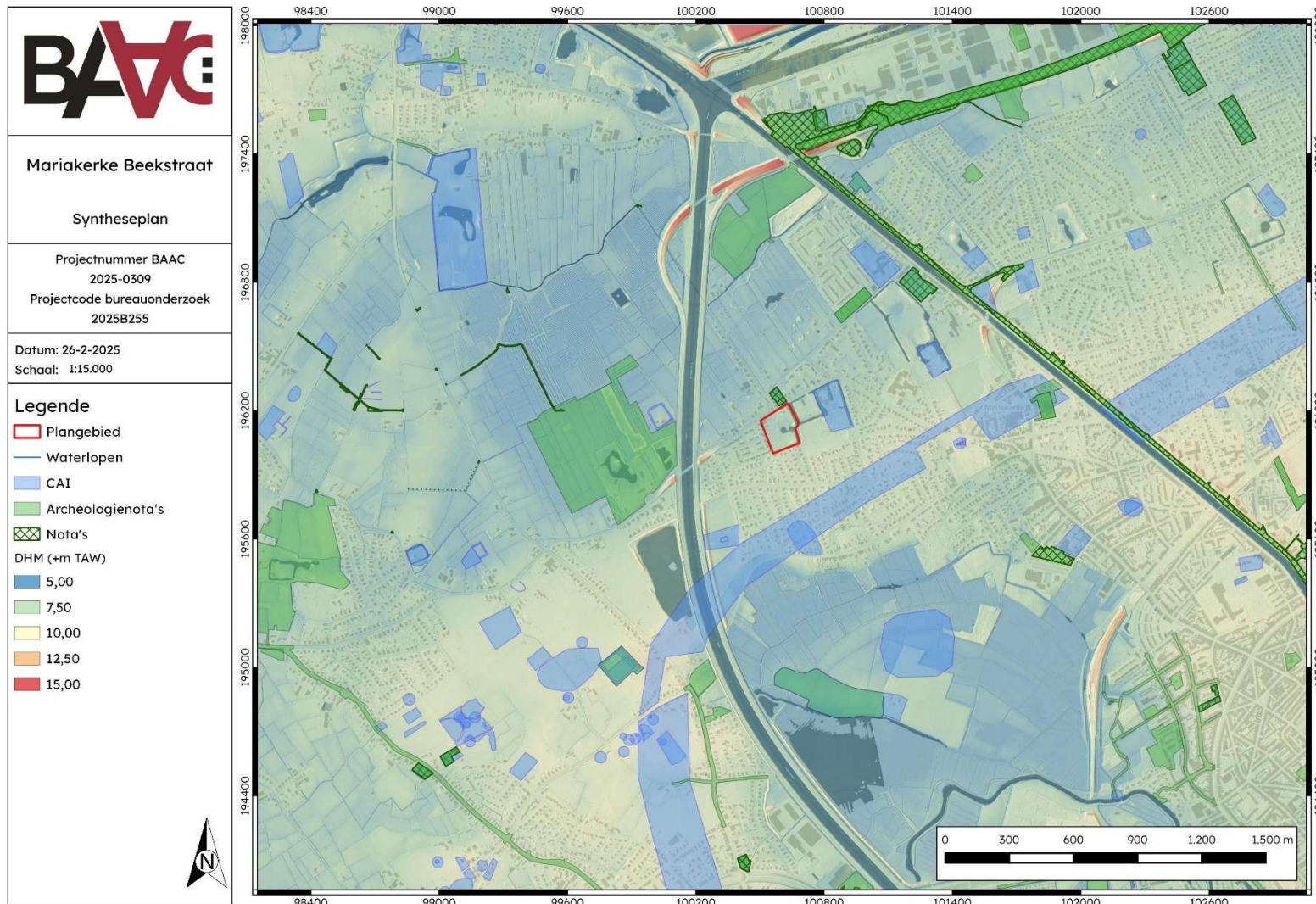
De omgeving wordt lijkt in de 12de of 13de eeuw in gebruik genomen, maar wordt toch vooral gekenmerkt door enkele bouwwerken die te dateren zijn vanaf de late middeleeuwen. De vele walsites en kasteeltjes tonen de ouderdom en geprefereerde locatie aan van de verbinding van oost naar west tussen Mariakerke en Wondelgem. Ook binnen het plangebied kunnen er resten verwacht worden van de bewoning uit de 18de (of mogelijk 17de) eeuw. Ook resten van activiteiten in de tuinzones kunnen verwacht worden.

2.3.3 Syntheseplan

Het onderstaande syntheseplan (Plan 17) toont in eerste instantie de archeologische CAI-waarden in de omgeving weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met de waterwegen. Daarnaast worden ook de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken aangeduid.

Hieruit wordt duidelijk dat het plangebied zich situeert op de overgang tussen laaggelegen zones doorsneden door verschillende waterlopen (meersen) en een hogere oost-west gerichte rug waar de dorpskern van Mariakerke op ligt. De ruime CAI-waarden betreffen resten uit verschillende perioden, maar de nabije omgeving van het plangebied is nog eerder ongekend door een gebrek aan archeologisch onderzoek. De omgeving wordt vooral gekenmerkt door enkele sites met walgracht uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Locaties met grondsporen en vondsten uit oudere perioden zijn nog niet vaak aangetroffen. Dit betekent echter niet dat geen archeologische resten binnen het plangebied aangetroffen kunnen worden.

Hierbij moet rekening gehouden worden dat de geplande werken binnen het plangebied een verkaveling betreffen, echter wordt het gehele oostelijke parkgebied in de bestaande toestand bewaard.



Plan 17: Syntheseplan; plangebied op DHM met in acte genomen dossiers, CAI-waarden en waterlopen (digitaal; 1:250; 26/02/2025).

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Naast het inschatten van de archeologische verwachting is het belangrijk om het potentieel op kennisvermeerdering nader te bekijken. Dit wil zeggen dat geanalyseerd wordt in welke mate het uit te voeren onderzoek kan bijdragen tot concrete kenniswinst. Het potentieel op kennisvermeerdering wordt bepaald door de impact van de geplande werken af te wegen tegenover de archeologische verwachting.

Het kennispotentieel voor alle perioden vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd wordt eerder als gematigd ingeschat, dit gezien de ligging van het onderzoeksterrein. Er bestaat niet direct een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten ouder dan de middeleeuwen, maar op basis van het bureauonderzoek is de aanwezigheid ervan echter niet uit te sluiten. Het bodembestand lijkt niet grootschalig aangetast. Binnen het plangebied kunnen wel resten verwacht worden van de bewoning uit de 18de eeuw.

De geplande werken betreffen een verkaveling, waarbij van een volledige versterking van het terrein moet worden uitgegaan. Indien hierbinnen archeologische vondsten, sporen of structuren aan het licht komen kan dit een grote vermeerdering zijn van kennis, niet alleen voor het plangebied maar ook voor de directe omgeving. Verder onderzoek binnen het terrein zou dus een grote aanvulling kunnen betekenen op de bestaande archeologische informatie.

Er moet echter rekening gehouden worden dat het gehele oostelijke deel; inclusief de daar bestaande woning, bomen, grachten, vijver en wandelpaden behouden blijven in de oorspronkelijke staat. Verder onderzoek is in deze zone dus niet te rechtvaardigen.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek²¹ is verder vooronderzoek binnen een deel van het terrein aangewezen.

²¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode.

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	NEE	NEE	NEE	<p>AANGEZIEN ER EEN GROTE KANS IS DAT EVENTUELE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN UIT GRONDSPOREN EN/OF VONDSTEN ZULLEN BESTAAN, ZULLEN DE RESULTATEN VAN EEN GEOFYSISCH ONDERZOEK LASTIG TE INTERPRETEREN ZIJN.</p> <p>ANDERZIJD IS OOK VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM NOODZAKELIJK, BIJGEVOLG ZAL DEZE METHODE OP ZICH ONVOLDOENDE MEERWAARDE BETEKENEN.</p>
VELDKARTERING	JA	NEE	NEE	NEE	<p>DEZE METHODE GEEFT ONVOLDOENDE ZEKERHEID OVER DE AAN- OF AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE, KAN ENKEL DIENEN TER INDICATIE. GEZIEN HET TERREIN DEELS BESTAAT UIT GRASLAND, IS VELDKARTERING NIET NUTTIG.</p>
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	<p>DIENT TE GEBEUREN OM DE STAAT EN OPBOUW VAN DE BODEM NA TE GAAN EN OM TE BEPALEN HOE DIEP HET ARCHEOLOGISCHE NIVEAU REIKT EN OF DEZE VERSTOORD IS OF WORDT. OOK BELANGRIJK OM HET STEENTIJD POTENTIEEL TE BEPALEN EN BIJGEVOLG NOODZAKELIJK VOOR HET BEPALEN VAN DE VERDERE ONDERZOEKSTAPPEN.</p>
VERKENNEND/WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	MSS	NEE	NOG NIET BEPAALD	<p>AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK. INDIEN EEN GAAF BODEMPROFIEL AANWEZIG IS BINNEN DE IMPACTZONES, DIENEN DEZE BORINGEN UITGEVOERD TE WORDEN OM HET STEENTIJD POTENTIEEL NA TE GAAN.</p>
PROEFPUTTEN-ONDERZOEK STEENTIJD	JA	MSS	JA	NOG NIET BEPAALD	<p>AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET VERKENNEND EN WAARDEREND BOORONDERZOEK.</p>

**PROEFSLEUVEN-
ONDERZOEK**

JA

MSS

JA

NOG
NIET
BEPaald

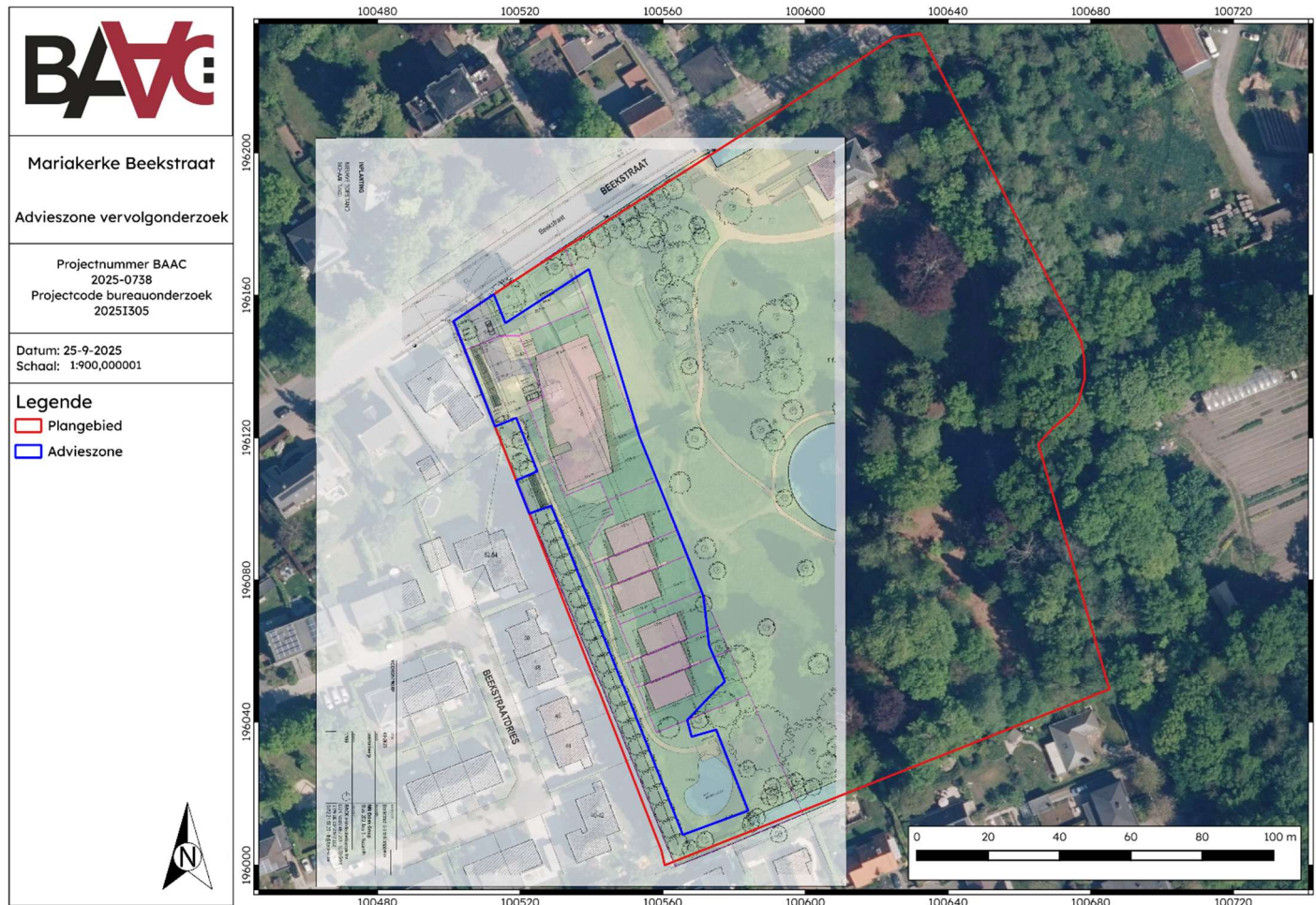
EEN PROEFSLEUVENONDERZOEK IS DE MEEST GESCHIKTE METHODE OM DE ONDERZOEKSVRAGEN EFFICIËNT EN VOLLEDIG TE BENADEREN. MAAR ENKEL INDIEN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK HIER AANLEIDING TOE GEVEN.

Allereerst is het van belang om de bodemgesteldheid van het onderzoeksterrein te controleren. Hiertoe dient een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem onder de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd te worden. Dit om de toestand van de bodem na te gaan, om het steentijdpotentieel in te schatten en om mogelijke archeologische niveaus vast te stellen.

Het onderzoekstraject en potentiële vervolgstappen worden in het programma van maatregelen van deze archeologienota beschreven.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Het volledige plangebied is onderdeel van het verkavelingsdossier. Daarentegen wordt de gehele oostelijke zone behouden als park en ook in de westelijke zone werd een groenzone met bestaande bomen afgebakend die tijdens de ontwikkeling maximaal behouden dienen te worden. Omdat de bomen behouden dienen te worden is vervolgonderzoek ter hoogte van deze bestaande groenbuffers niet wenselijk en wordt deze niet opgenomen in de effectieve afbakening van de advieszone. De totale oppervlakte voor vervolgonderzoek bedraagt uiteindelijk 4.596 m².



Plan 18: Plangebied met afbakening van de zone voor verder onderzoek, weergegeven op het inplantingsplan en de meest recente orthofoto. De te behouden bomen in de westelijke zone zijn in blauw aangeduid (digitaal; 1:1; 25/09/2025).

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor een verkavelingsvergunning aan de Beekstraat in Gent heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgesteld. Er werd op heden enkel een bureauonderzoek uitgevoerd.

Het plangebied ligt in een bebouwde woonwijk ten noordwesten van de dorpskern van Mariakerke. Het situeert zich ten noordwesten van de stad Gent. Ten oosten is de omgrachting van het Kasteel Ter Beken zichtbaar. De omgeving rond het projectgebied situeert zich op de overgang tussen laaggelegen zones doorsneden door verschillende waterlopen (meersen) en een hogere oost-west gerichte rug waar de dorpskern van Mariakerke op ligt.

Op de oudste historische kaarten is binnen het oostelijk deel van het terrein een site met walgracht en in het zuiden een (moes)tuinzone aanwezig. Ook het westelijke deel bestaat sinds dan uit enkele woningen langs de straat met aanpalende tuinen en een stuk akkerland. De daaropvolgende historische kaarten tonen meerdere fasen van bebouwing. Deze is te kaderen in een reeks hoeves langs deze zijde van de Beekstraat. Bij het begin van de 20ste eeuw krijgt het plangebied zijn huidige invulling. De omgrachtingen worden in deze periode ook deels gedempt, waardoor centraal twee poelen verschijnen.

Het kennispotentieel voor alle perioden vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd wordt eerder als gematigd ingeschat, dit gezien de ligging van het onderzoeksterrein. Er bestaat niet direct een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten ouder dan de middeleeuwen, maar op basis van het bureauonderzoek is de aanwezigheid ervan echter niet uit te sluiten. Het bodembestand lijkt niet grootschalig aangetast. Binnen het plangebied kunnen wel resten verwacht worden van de bewoning uit de 18de eeuw.

De geplande werken betreffen een verkaveling, waarbij van een volledige versterking van het terrein moet worden uitgegaan. Indien hierbinnen archeologische vondsten, sporen of structuren aan het licht komen kan dit een grote vermeerdering zijn van kennis, niet alleen voor het plangebied maar ook voor de directe omgeving. Verder onderzoek binnen het terrein zou dus een grote aanvulling kunnen betekenen op de bestaande archeologische informatie.

Er moet echter rekening gehouden worden dat het gehele oostelijke deel; inclusief de daar bestaande woning, bomen, grachten, vijver en wandelpaden behouden blijven in de oorspronkelijke staat. Verder onderzoek is in deze zone dus niet te rechtvaardigen. Deze te behouden zones worden niet opgenomen in de effectieve afbakening van de advieszone. De totale oppervlakte voor vervolgonderzoek bedraagt uiteindelijk 4.596 m². Het vervolgtraject en de voorwaarden hierbij worden uitgeschreven in het bijhorende programma van maatregelen.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Bestaande toestand.....	6
Figuur 2: Doorsnede van het bouwblok langs de straatzijde; half onderkelderd.....	7
Figuur 3: Doorsnede bouwblok zonder kelder.....	7
Figuur 4: Terreinddoorsnede bestaande woning, parkzone, wegenis, nieuw bouwblok en paviljoen.....	8
Figuur 5: Inplantingsplan verkaveling: alleen in het westelijke deel zijn werken in kader van de verkaveling gepland.....	9

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op de topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 21/02/2025).....	2
Plan 2: Plangebied op de kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	3
Plan 3: Plangebied op de meest recente orthofoto uit 2024 (digitaal; 1:1; 21/02/2025).....	6
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	13
Plan 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel, detail (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	14
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	15
Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	16
Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:250; 21/02/2025).....	16
Plan 9: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 25/02/2025).....	19
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart, detail (analoog; 1:25.000; 25/02/2025).....	20
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 25/02/2025).....	20
Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 25/02/2025).....	21
Plan 13: Plangebied op de topografische kaart uit 1939 (analoog; 1:10.000; 25/02/2025).....	21
Plan 14: Plangebied op de orthofoto uit 1969-1979 (analoog; 1:1; 25/02/2025).....	22
Plan 15: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:250; 26/02/2025).....	27
Plan 16: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's (digitaal; 1:250; 26/02/2025).....	29
Plan 17: Syntheseplan; plangebied op DHM met in akte genomen dossiers, CAI-waarden en waterlopen (digitaal; 1:250; 26/02/2025).....	32
Plan 18: Plangebied met afbakening van de zone voor verder onderzoek, weergegeven op het inplantingsplan en de meest recente orthofoto. De te behouden bomen in de westelijke zone zijn in blauw aangeduid (digitaal; 1:1; 25/09/2025).....	36

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het plangebied.....	23
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio.....	28
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode.....	34

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025a. De inventaris van archeologische zones. Available at: <https://www.onroerenderfgoed.be/nl/onderzoek/wetenschappelijke-inventarissen/inventaris-van-de-archeologische-zones>.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025b. Inventaris Onroerend Erfgoed. Gebieden Geen Archeologie. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten?categorie=GGA>.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2025. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's, nota's en eindverslagen. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd>.
- CAI, 2025. Centraal Archeologische Inventaris. Available at: cai.onroerenderfgoed.be.
- DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2025. Portaal. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.
- GEPUNT VLAANDEREN, 2025. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2025. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.